

מסורת הש"ס

- א. יומא כה, א. (ושם סומנו מקבילות).
- ב. טוטה מ, ב. תוספתא טוטה פ"ז ח'. ילקוט נחמיה תת"ע.
- ג. מסכת סופרים פ"ב ח'. ירושלמי ברכות פ"ז ה"ג שם מגילה פ"ג ה"ז.
- ד. סנהדרין סד, א. וכל הסוגיה בשניונים שונים) ילקוט נחמיה תת"ע.
- ה. שבת נה, א. ירושלמי סנהדרין פ"א ה"א. ב"ר פפ"א ב. ד"ר פ"א ד. הש"ס פ"א מ"ה.

גרסות

- נדאמר רב חסדא בכת"מ: אמר רב חסדא.
- קני נמי - רב חסדא אהא בכת"מ: משפט זה חסד.
- מיתבי דתניא בכת"מ: מיתבי והג"א: דתניא.
- והכתבי ועמוד - לדבר הב"א אינו גורס משפט זה.
- להיכליה וקטלינהו לכולהו צדיקי בכת"מ: להיכלא וקטלינהו לצדיקיא.
- שאיב קלא בכת"מ: שאיב קלא, ודמו נודא מתחותיה וליות.
- ניבעי רחמי בכת"מ: ניבעי נמי רחמי.
- אמר להו חזו בכת"מ: אמר להו נביא חזו.
- ביעתא בת יומא בכת"מ: ביעתא בת יומא לחולה.

לשון

- בייא
- מקור המלה ביונית βία (כיא) - אונס, עזר, ומשמשת גם מלת קריאה כעו: אכיוו

אין רשות ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד. וכל השאר חייבים לעמוד, שנאמר במלך דוד 'ויבא המלך דוד וישב לפני ה' (דברי הימים א' י, טז), וכיצד ישב הכהן הגדול? ומשיבים: כדאמר רב חסדא (כמו שאמר רב חסדא) שדבר זה היה לא בעזרת ישראל אלא בעזרת נשים, הכא נמי [כאן גס כן] מדובר שהיתה הקריאה בעזרת נשים, ושם רשאים לשבת.

א ושואלים: והיכא איתמר דרב חסדא [והיכן נאמר דבר זה של רב חסדא] בעיקרו? אהא [על דבר זה] שבעת שעסקו באותה סוגיה מיתבי [מקשים] דתניא [ששנויה ברייתא]: היכן קורין בספר התורה בזמן קיום מצוות "הקהל" - בעזרה, ר' אליעזר בן יעקב אומר: בהר הבית קורין בו, שנאמר בעזרה שהביא ספר התורה 'ויקרא בו לפני הרחוב אשר לפני שער המים' (נחמיה ח, ג). ואמר רב חסדא: עזרה זו שאמרו - בעזרת נשים מדובר, ולא בעזרת ישראל. כיון שהזכרנו כתוב זה בעזרה דנים בפירושו של כתוב אחר באותו ענין: נאמר: 'ויברך עזרא את ה' האלהים הגדול' (שם ו) ושואלים: מאי גדול [מה ענינו של גדול כאן]? אמר רב יוסף אמר רב: שגדלו בשם המפורש, שהזכיר שם ה' המפורש באותו מעמד. רב גידל אמר: שפקו שיאמר בסוף כל ברכה "ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם" (דברי הימים א' טז, לו). אמר לו אבבי לרב דימי: מדוע מפרש רב גידל לרב ודילמא [ושמא] פירוש "הגדול" - שגידלו בשם המפורש? אמר לו: אין אומרים שם המפורש בגבולים כלומר, מחוץ למקדש. ושואלים: ולא? [וכי אין] אומרים? והכתיב [והרי נאמר] "ויעמד עזרא הספר על מגדל עץ אשר עשו לדבר" וגר' (נחמיה ח, ד) ואמר רב גידל: שגדלו בשם המפורש, משמע שאומרים אותו בגבולים, מחוץ למקדש! ומשיבים: משם אין להוכיח כי הוראת שעה היתה מפני שהתפללו תפילה מיוחדת במינה. ומספרים מה היה אותו ענין, נאמר שם 'ויזעקו בקול גדול אל ה' אלהיהם' (שם ט, ד). מאי אמור [מה אמרו]? אמר רב ואיתימא [ויש אומרים] שאמר זאת ר' יוחנן: בייא ביה [ווי ווי] היינו האי דאחרביה למקדשא וקליה להיכליה וקטלינהו לכולהו צדיקי ואגלינהו לישראל מארעהון [יצר הרע הוא הוא שהחריב את המקדש ושרף את היכלו, והרג את כל הצדיקים והגלה את ישראל מארצם] ועדיין מרקד [ופועל] בינו

א אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד, שנאמר 'ויבא המלך דוד וישב לפני ה'! - כדאמר רב חסדא: בעזרת נשים, הכא נמי - בעזרת נשים.

א והיכא איתמר דרב חסדא - אהא. מיתבי דתניא: היכן קורין בו - בעזרה, רבי אליעזר בן יעקב אומר: בהר הבית, שנאמר 'ויקרא בו לפני הרחוב אשר לפני שער המים'. ואמר רב חסדא - בעזרת נשים. 'ויברך עזרא את ה' האלהים הגדול' מאי "גדול"? אמר רב יוסף אמר רב: שגדלו בשם המפורש. רב גידל אמר: "ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם". אמר ליה אבבי לרב דימי: ודילמא שגידלו בשם המפורש? - אמר ליה: אין אומרים שם המפורש בגבולים. - ולא? והכתיב "ויעמד עזרא הספר על מגדל עץ אשר עשו לדבר" ואמר רב גידל: שגדלו בשם המפורש! - הוראת שעה היתה. ו'ויזעקו אל ה' אלהים בקול גדול' מאי אמור? - אמר רב ואיתימא רבי יוחנן: בייא, בייא! היינו האי דאחרביה למקדשא, וקליה להיכליה, וקטלינהו לכולהו צדיקי, ואגלינהו לישראל מארעהון, ועדיין מרקד בינו לקבולי ביה אגרא - לא איהו בעיניו. ונפל להו פיתקא מרקיעא, דהנה כתב בה "אמת". אמר רב חנינא, שמע מינה: חותמו של הקדוש ברוך הוא "אמת". אותיבו בתעניתא תלתא יומין ותלתא לילנותא, מסרוהו ניהליהו. נפק אתא פי גוריא דנורא מבית קדשי הקדשים. אמר להו נביא לישראל: היינו יצרא דעבודה זרה, שנאמר 'ויאמר זאת הרשעה'. בהדי דתפסוה ליה אשתמיט ביניתא ממזייא, ורמא קלא, ואזל קליה ארבע מאה פרסי. אמרו: היכי נעביד? דילמא חס ושלום מרחמי עליה מן שמיא. אמר להו נביא: שדיהו בודא דאברא, וחפיהו לפומיה באברא, דאברא משאב שאיב קלא, שנאמר 'ויאמר זאת הרשעה וישלך אתה אל תוך האיפה וישלך את אבן העופרת אל פיה'. אמרו: הואיל ועת רצון הוא נפעי רחמי איצרא דעבירה. פשו רחמי ואמסר בידיהו. אמר להו: חזו דאי קטליתו ליה לההוא - כלאי עלמא חבשוהו תלתא יומי, וכעו ביעתא בת יומא

אין ישיבה בעזרה - לכתוב "לעמוד לשרת" (דברים יח) "העומדים סס לפני ה' (סס) ולא מליכו בה ישיבה. אלא למלכי בית דוד שנאמר ויבא המלך דוד וישב וגו' - כשאמר לו נתן הנביא "אתה לא תבנה הבית כי ימלאו ימיך" וגו'. ויברך עזרא וגו' - צההוא ענינא דיוקרא לפני הרחוב כתיב "ברוך ה' אלהים וגו' כך תיקנו בלכות היום לומר צמקש צקוף כל צרכה וצרכה כלאמרינו צמקת תענית (יג, ו). בגבולין - כל חזן לעזרה קרי גבולין. בייא בייא - לשון זעקה וקוצנא. האי דאחרביה לבית המקדש - מצקשו לחמסם שימסר צידם לר הרע של עבודה זרה. לקבולי אגרא - שצקוף אותו ונקבל שכל. פיתקא - כתב. אמת - כלומר, מסכים אני עמכם. אמר להו נביא - זכריה בן עזריה. ביניתא - שיער. בודא דאברא - צקוף של עופרת. זאת הרשעה - וישלך אותה אל תוך האיפה וישלך את אבן העופרת אל פיה". שאיב קלא - נכנס הקול לתוך העופרת ואינו יוצא ממנו. כליא עלמא - יכלה העולם, שלא תהא פניה וצניה. ביעתא בת יומא - צינה הכוללה צו ציוס, לפי שפקס המימוס מן המעים, ואפילו אותו שעיצרה התכונות ככר אינו מתבטלן צמיעה.

תוספות

אין ישיבה בעזרה. פירשתי לעיל בפרק שניכה, א) גבי זקן יושב במערבה.

כלום יהבתי לן אלא לקבולי ביה אגרא - לא איהו בעיניו, ולא אגריה בעיניו [לא אותו אנו רוצים ולא את שכרו אנו רוצים] כלומר מותרים אנו על השכר שבא מכבישת היצר ובלבד שיסור זה מאתנו. נפל להו פיתקא מרקיעא, דהוה כתב בה "אמת" [נפל להם פתק מן השמים שהיה כתוב עליו "אמת"] לומר להם שמסכים הקדוש ברוך הוא לבקשתם. אמר רב חנינא: דרר אגב שמע מינה [למד מכאן] כי חותמו של הקדוש ברוך הוא "אמת" שהרי כביכול מסר להם את חותמו, לומר שהוא מסכים וחותרם על הדבר. אותיבו בתעניתא תלתא יומין ותלתא לילנותא [ישבו בתענית שלשה ימים ושלשה לילות] מסרוהו ניהליהו [מסרו להם] אמר להו [להם] נביא לישראל: היינו יצרא דעבודה זרה [זהו יצר של עבודה זרה] שכן הוא מתגלה, שנאמר 'ויאמר זאת הרשעה' [זכריה ה, ח] לומר שהראה להם באצבע את הרשעה עצמה. בהדי דתפסוה ליה אשתמיט ביניתא ממזייא [בשעה שתפסו אותו נשמטה שורה מתוך שערותיו] ורמא קלא ואזל קליה ארבע מאה פרסי [והרים קולו מפני הכאב והלך נשמע קולו ארבע מאות פרסות]. אמרו: היכי נעביד [אמרו]: כיצד נעשה? כדי להורגו? דילמא חס ושלום מרחמי עליה מן שמיא [שמא חלילה ירחמו עליו משמים] שהוא בוכה וצועק כל כך. אמר להו נביא [אמר להם הנביא]: שדיהו בודא דאברא, וחפיהו לפומיה באברא, דאברא משאב שאיב קלא [זרקו אותו לתוך דוד של עופרת, וכסו את פיו בעופרת, שהעופרת שואבת את הקול] ואין הקול נשמע. שנאמר 'ויאמר זאת הרשעה וישלך אתה אל תוך האיפה וישלך את אבן העופרת אל פיה' [שם, ח] ועל ידי כך יפסרו מיצר הרע של עבודה זרה. אמרו חכמי ישראל: הואיל ועת רצון הוא, שהקדוש ברוך הוא שומע לתפלתנו, נבעי רחמי איצרא דעבירה [נבקש רחמים גם על היצר של עבירה] בענין עריות. בעו רחמי ואמסר בידיהו [נבקשו רחמים ונחסר גם הוא בידם] אמר להו [אמר להם] הנביא: חזו, דאי קטליתו ליה לההוא כלאי עלמא [ראו, שאם הורגים אתם אותו יכלה העולם] ששוב לא תהיה פריה ורביה בעולם. חבשוהו תלתא יומי [אסרו אותו שלשה ימים], וכעו ביעתא בת יומא [ובקשו ביצה בת יומה]

עיונים

מאי גדול / כי כיון שאין זה בתוך דברי תפילה ושכח אלא בספור דברים אין מקום לומר דבר שכח באמצע, ולכן נראה ש"הגדול" יש בו משמעות אם לענין שהזכיר את השם הגדול - המפורש, או שחדש לומר לשון ברכה גדולה. הריגת יצר הרע / על דרך הרמז פירשו זאת כי בימי הכנסת הגדולה עשו חכמי ישראל כמה דברים חשובים לבטל מישראל את העבירות החמורות שהיו שטופים בהן בימות הבית הראשון. ולענין יצר עבודה זרה הצליחו במדה רבה על ידי הוראת התורה ולמודה לכל העם, שעל ידי הלימוד והידועה בטל הפתוי העיוני של עבודה זרה. ולענין גלוי עריות לא יכלו להביא עד כדי

כך, אבל תקנו כמה תקנות בענין צניעות הנשים בתוך ביתו, ועל ידי כך הפחיתו את גילוי העריות שבין קרובי המשפחה. (יערות דעש). אורח חיים ה"ה ה"ב

אין ישיבה בעזרה / אסור לכל אדם לשבת בכל העזרה (עזרת ישראל). ואין רשות ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד. (רמב"ם, ספר העבודה, הלכות בית הבחירה, פ"ז ה"ו).

לפלאגא - שיהא שולט באלס לזקק לאשתו ולא לאחיה. כחלינהו - סימו את עיניו על ידי כחול. האל הגדול הגבור והנורא - אשר לא ישא פנים. עובדי עבודה זרה מקרקרים בהיכלו - שראה שרי כזכוכלל נכנסין להיכל ומריעים בו ככל לזונס. לא אמר נורא - צפנשת "הנה חמתאל" כתיב "עושה מסך לאלפים ומשלים עון הצות אל חיק צניסם אחריהם האל הגדול והגבור ה' לבאות שמו" (ירמיה לב). דניאל לא אמר גבור - נתפלתו צפנשו (לניאל ט). עובדי עבודה זרה משתעבדים בכניו - זה שזעיס שנה. זו היא גבורתו - שזכש יצרו כל השנים הללו שנסתעבדו בן ומאריך אפו על כל הגזירות שגזרים על בניו. ואלו הן נוראותיו שאלמלא מוראו וכו' - מן יום החורבן אפה למד כוללותיו, שכל האומות נלכספו להשמידם ונתקיימו מהן. ורבנו - ירמיה ודניאל. שהוא אמתי - מסכים על האמת ושולט את השקר. באו בכדי שיפסיק התורגמן - הא לקתני אין תלגין צפרשה החמוקה מזה, שקודם שגולל ספר תורה על מקוס הדילוג יפסיק התורגמן המתרגם פסוק קרא הקורא, ומתלאו לצור יושבין ומלפין אין זה כבוד צבור. אבל "אך צעשור" קמוכה היא ל' אחרי מות" ויכול לגלול סס קודם שיפסיק התורגמן. בעניו אחד - כגון הכל ששתי הפרשיות מדברות צענין יום הכפורים - מדלגין, וככדי שלא יפסיק התורגמן. והא לקתני לאפילו בכדי שלא יפסיק כמו לא ילג בשני ענינים לפי שדברי תורה היא אזהרות ועונשין ומלות וזרין שיכנסו בלל השומעין, וכשאלס יולא משיטה לשיטה אחת אינו נוח להסתכן. והתניא - בניחומא.

תוספות

ועד כמה הוא מדלג בכדי שלא יפסיק התורגמן - לא בעי לשווי דאתורה קאי, ומשום דקתני "אין מדלגין בתורה", הדר קא מפרש: "ועד כמה מותר לדלג בתורה בכדי שלא יפסיק התורגמן". והא דאסרו בוישא בכדי שיפסיק התורגמן? ויש לומר: דאין הכי נמי, דהוה מצי לשווי הכי, אלא אביי מתרץ לו האמת, כאן בענין אחד, כאן בשני עניינין כדתניא וכו'.

בְּכָל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְלֹא אֲשַׁתַּפַּח. אָמְרִי: הִיכִי נַעֲבִיד? נִקְטְלִיה - פְּלִיא עֲלֵמָא! נִיבְעֵי רַחֲמֵי אִפְלָגָא - פְּלָגָא בְּרַקִּיעָא לֹא יִהְיֶי. פְּחֻלִינְהוּ לַעֲיִינְהוּ, וּשְׂבָקוּהוּ. וְאֵהְיֵי דְלֹא מִיגְרִי בֵּיהּ לֵאֲנִישׁ בְּקִרְיַתְהּ. בְּמַעְרְבָא מִתְּנוּ הָכִי: רַב גִּידֵל אָמַר: "גְּדוֹל" שְׂגָדְלוּ בְּשֵׁם הַמְּפוֹרָשׁ, וְרַב מִתְּנָא אָמַר: "הָאֵל הַגְּדוֹל הַגְּבוּר וְהַנּוֹרָא". וְהָא דְרַב מִתְּנָא מְטִיָּא לְדַרְבֵּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי, וְדָאֵמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי: לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ אֲנִשִּׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה - שֶׁהִחְזִירוּ עֲטָרָה לְיוֹשֻׁעַ. אֵתָא מִשָּׁה אָמַר "הָאֵל הַגְּדוֹל הַגְּבוּר וְהַנּוֹרָא", אֵתָא יִרְמְיָה וְאָמַר: נִכְרִים מְקַרְקְרִין בְּהִיכְלוֹ, אֵיִה נּוֹרְאוֹתָיו? לֹא אָמַר נּוֹרָא. אֵתָא דְנִיָּאֵל, אָמַר: נִכְרִים מְשַׁתְּעַבְדִים בְּבִנְיָו, אֵיִה גְבוּרוֹתָיו? לֹא אָמַר גְּבוּר. אֵתָו אֵינְהוּ וְאָמְרוּ: אֲדַרְבֵּהּ, זֹה הִיא גְבוּרַת גְּבוּרָתוֹ שְׂכּוּבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ, שְׁנוֹתוֹ אַרְבֵּי אַפִּים לְרִשְׁעִים. וְאֵלּוּ הֵן נּוֹרְאוֹתָיו - שְׂאֵלְמָלָא מוֹרְאוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַיָּאֵר אֹמְרָה אַחַת יְכוּלָה לְהַתְקִיִּים בֵּין הָאוֹמוֹת? וְרַבְּנָן הִיכִי עֲבָדֵי הָכִי וְעֻקְרֵי תַקְנֵתָא דְתַקִּין מִשָּׁה! - אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מִתּוֹךְ שִׂיּוּדְעִין בְּהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂאֵמְתֵי הוּא, לְפִיכָךְ לֹא כִּיּוּבוּ בּוּ.

ב "וְקוֹרָא אַחֲרֵי מוֹת וְאָךְ בְּעֶשְׂרוֹ". וְרַמְיָנְהִי: מְדַלְגִין בְּנִבְיָא וְאִין מְדַלְגִין בַּתּוֹרָה! - לֹא קִשְׂיָא; פֶּאן בְּכַדִּי שִׁיפְסִיק הַתּוֹרָגְמָן, פֶּאן - בְּכַדִּי שְׂלֵא יִפְסִיק הַתּוֹרָגְמָן. - וְהָא עֲלֵה קַתְנִי: - מְדַלְגִין בְּנִבְיָא וְאִין מְדַלְגִין בַּתּוֹרָה, וְעַד פְּמָה מְדַלְג - בְּכַדִּי שְׂלֵא יִפְסִיק הַתּוֹרָגְמָן. - הָא בַּתּוֹרָה - פְּלָל פְּלָל לֹא! - אָמַר אַבְיִי: לֹא קִשְׂיָא, פֶּאן - בְּעִנְיָן אַחַד, פֶּאן - בְּשְׁנֵי עִנְיָנִין. וְהַתְּנִיא: מְדַלְגִין בַּתּוֹרָה בְּעִנְיָן אַחַד, וּבְנִבְיָא בְּשְׁנֵי עִנְיָנִין, פֶּאן וְכֹאן בְּכַדִּי שְׂלֵא יִפְסִיק הַתּוֹרָגְמָן, וְאִין מְדַלְגִין מְנִבְיָא לְנִבְיָא, וּבְנִבְיָא שְׂלֵא עֶשֶׂר מְדַלְגִין.

בכל ארץ ישראל ולא אשתפח. אמרי: היכי נעביד? נקטליה - פליא עלמא! ניבעי רחמי אפלאגא - פלאגא ברקיעא לא ייהי. פחלינהו לעיניהו, ושבקוהו. ואהי דלא מיגרי ביה לאניש בקריבתה. במערבא מתנו הכי: רב גידל אמר: "גדול" שגדלו בשם המפורש, ורב מתנא אמר: "האל הגדול הגבור והנורא". והא דרב מתנא מטיא לדברי יהושע בן לוי, ודאמר רבי יהושע בן לוי: למה נקרא שמו אנשי כנסת הגדולה - לפי שהחזירו עטרה של הקדוש ברוך הוא ליושנה. כיצד? אתא משה [בא משה] בתפלתו אמר "האל הגדול הגבור והנורא" (נחמיה ט, לב). ומעירים: והא דרב מתנא מטיא [וזה שאמר רב מתנא נוטה] כלומר, קרוב לרעיון של ר' יהושע בן לוי. שאמר ר' יהושע בן לוי: למה נקרא שמו של גדולי אותם הדורות אנשי כנסת הגדולה - לפי שהחזירו עטרה של הקדוש ברוך הוא ליושנה. כיצד? אתא משה [בא משה] בתפלתו אמר "האל הגדול הגבור והנורא" (דברים י, יז). אתא ירמיה [בא ירמיה] הנביא ואמר: נכרים מקרקרין (משברים) בהיכלו, איה נוראותיו? לא אמר בתפלתו נורא (ראה ירמיה לב, יא). אתא דניאל [בא דניאל] ואמר: נכרים משתעבדים בכניו, איה גבורותיו? לא אמר בתפלתו הגבור, (דניאל ט, ד). אתו אינהו ואמרו [באו הם אנשי כנסת הגדולה ואמרו] אדרבה, זו היא גבורת גבורתו: שכובש את יצרו. כלומר זו היא גילוי גבורתו של הקדוש ברוך הוא שכובש את כעסו מאומות העולם, ויכול להסתיר פניו לפי שעה, שזה הוא ענין של גבורת ה' - שנותן ארך אפים לרשעים. ולכן ראוי הוא שיקרא "הגבור". ואלו הן נוראותיו - שאלמלא מוראו של הקדוש ברוך הוא היאך אומה אחת בודדת ושנואה יכולה להתקיים בין האומות כולן? ושואלים: ורבנן [וחכמים], כלומר ירמיה ודניאל היכי עבדי הכי ועקרי תקנתא דתקין משה [כיצד עשו כך ועקרו תקנה שתיקן משה רבינו] הגדול מהם לומר שלשתם בתפילה: אמר רבי אלעזר מתוך שיודעין הו בהקדוש ברוך הוא שאמתי הוא - לפיכך לא כיובו בו שכיון שלא הרגישו שהם יכולים לקוראו "הגדול הגבור והנורא" - לא אמרו כן, ואין להתרעם עליהם.

במשנה נאמר כי הכהן הגדול קורא פרשת "אחרי מות" ו"אך בעשור". שתי פרשיות אלה כתובות בספר ויקרא אך אינן סמוכות זו לזו. ורמינהי [ומדאיס סתירה], ששנינו: מדלגין בנביא בזמן קריאת ההפסדה ואין חייבים להמשיך ולקרוא כסדר ואין מדלגין בתורה! ומשיבים: לא קשיא [אין זה קשה]: כאן שאמרנו שאין מדלגין בתורה הרי זה בכדי שיפסיק התורגמן. כלומר, אם המרחק בין הדברים גדול, עד שכתוך זמן גלילת הספר ממקום למקום יגמור התורגמן (שהיה נוהג לתרגם כל פסוק ופסוק לארמית) את תרגומו ויצטרך להמתין בשתיקה, עד שיגיע הקורא לפסוק הבא - אין מפסיקים. כאן שמותר לדלג - הרי הוא בכדי שלא יפסיק התורגמן. ומקשים: והא עלה קתני [והרי על משנה זו שנויה ברייתא]: מדלגין בנביא, ואין מדלגין בתורה. ועד כמה מדלג - בכדי שלא יפסיק התורגמן. משמע ששעור שלא יפסיק התורגמן - כנביא דוקא, הא [הרי] בתורה - כלל כלל לא מדלגין! אלא יש לישב באופן אחר: אמר אביי: לא קשיא [אינו קשה] וכד יש להסביר: כאן שמותר לדלג הוא בענין (כנושא) אחד שאין הדלוג ניכר לשומעין כאן שאסור - הוא בשני עניינין. והתניא [וכן שנויה ברייתא]: מדלגין בתורה בענין אחד, ובנביא בשני עניינין. כאן וכאן לא מדלגין אלא בכדי שלא יפסיק התורגמן. ובכלל ואין מדלגין מנביא לנביא אפילו בענין אחד ובזמן קצר. ובנביא של שנים עשר מדלגין שכל תרי עשר נחשבים כספר אחד לענין זה.

אורח ההלכה

דלוג בקריאה / מדלגים בנביא ואין מדלגים בתורה מפרשה לפרשה. ודברים אלה אמורים כשעובר מענין לענין. אבל באותו ענין מותר לדלג. הוא שלא ידלג מסוף הספר לתחילתו אלא כסדר הספר. ואף בנביאים מותר לדלג רק באותו נביא עצמו, ותרי עשר נחשבים לענין זה כנביא אחד. ואף בנביא אין מדלגים אלא בכדי רווח הזמן שלא יפסיק יועמד בצבור בשתיקה. (ובזמננו שאין קוראים ההפסדות מן המקרא, והן כתובות בסני עצמו, יש הפסדות שמדלגים בהם הרבה, לפי שאין בכך פורח הצבור כלל) (מ"ב).
[ש"ע אר"ח קמא, א].

הגדול הגבור והנורא / וירמיה שראה את החורבן לא אמר הגבור, ואילו דניאל שהיה אחר החורבן אבל ראה את שעבוד ישראל לא אמר "הנורא". (מהרש"א).
זו היא גבורתו / אם באדם אנו אומרים "איהו גבור" - הכובש את יצרו' הרי כך אפשר לומר גם כלפי מעלה, שגבורתו של הקב"ה אינה רק בעשיית מלחמות ישראל וכיוצא, אלא יש גבורה משמעה התאפקות, שעצם העובדה שה' מסתיר פניו - הוא הוא בחינת גבורתו.
אין מדלגים בתורה / כיון שבדברי תורה יש מצוות שונות יכול הדלוג להביא לידי בלבול וטעות, מה שאין כן בנביא, שמדברים כם דברי תוכחה או נחמה - אין הדלוג בהם מויק. (מאירי).

מסורת הש"ס

- 1. ירושלמי ברכות פ"ז ה"ג. שם מגילה פ"ג ה"ז. מסכת סופרים פ"ג ה"ח. (בשנינויים).
- 2. ירושלמי שם. מגילה שם. (בשנינו לשון) שוח"ט י"ט. (בהרבה ושנינו לשון) ילקוט עקב תתכ"ו.
- 3. (כל הסוגיה) מגילה כה, א. סוטה מא, א. ובירושלמי יומא פ"ז ה"א. שם מגילה פ"ד ה"ה. שם סוטה פ"ז ה"ו (בקיבור).
- 4. שם. ותוספתא מגילה פ"ג י"א.

גרסות

- פלאגא ברקיעא ככת"י: פלאגא ברקיעא.
- ואהני דלא מיגרי ביה איניש בקריבתה ככת"י: אהנו ביה כי היכי דלא מיגרי ליה לאניש בקריבתה.
- מטיא ככת"י ובנ"א: מטייא ויש נוסח: נטיה.
- אתא משה ככת"י ובמקורות: משה.
- מקרקרין ככת"י וע"י: מקרקרין.
- גבורת גבורתו ככת"י וכן במקורות: גבורתו.
- שאלמלא מוראו ככת"י: שאלמלא נוראותיו.
- את יצרו בע"ז ועוד: כעסו. הנ"א: רצונו.
- כיובו בו ככת"י: כיובו לו.
- כלל כלל לא ככת"י: כלל לא.

החיים

התורגמן
בזמן המשנה והתלמוד ולאחר מכן היו נוהגים לקרוא במקרא ככתוב, ולאחר כל פסוק היה הקורא מפסיק ותורגמן מיוחד היה מתרגם את הדברים לארמית ולאחר שנמר היו קוראים פסוק נוסף וכו'.
כרוב קהילות ישראל כסף המנהג לאחר שנשתכחה לשון ארמית מפי העם, ורק בקהילות תימן הוסיפו להתיק במנהג זה ולתרגם הן לארמית והן לערבית.